

SZLOVÉN NEMZETISÉGI NYELV

(Nyelvoktató oktatási forma)

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szlovén helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Szlovén helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Nyilvánosságra hozandó anyag	NINCS	NINCS	NINCS	tétalcímek
Nyilvánosságra hozandó anyag időpontja	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkésztség	15	22	33
Összesen		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarész-összetevők feladatai és ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarész-összetevők megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvű szótár, valamint a szlovén nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít.

Értékelés

- Az egyes vizsgarész-összetevők értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarész-összetevőben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó az írásbeli és szóbeli vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 10%-át teljesítse (a 10% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A vizsgarész-összetevők feladatlapjainak feladat meghatározásai szlovén nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),

- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleményétől.

Az olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelviileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kivett mondat, bekezdés helyének megtalálása,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- vázlat készítése.

A feladatsor feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó. A feladatsor 25-30 kérdésből/íte mből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelviileg pontos használatára egyszerű szövegben.

A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek

- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiaiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 300-350 szó.

A feladatok szövegekre épülnek. Egy feladat mondatokra épül, ezzel azonban az elérhető pontszám körülbelül 15%-a szerezhető meg.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvetületen általánosan elfogadott nyelvhasználatától nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).

A felhasznált szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),

- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,
- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiai kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2-4 feladatból áll. Egy feladathoz egy hosszabb szöveg helyett tartozhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-7 perc. A feladatsor 20-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát szlovén nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály életpaszatának és általános érdeklődésének,

- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a situációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- meghatározott situációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok, próza-, drámarészletek, versek, dalok, stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek - festmények, szobrok, épületek, népviseletek, fotók, képsorok, grafikonok, táblázatok, stb.) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga 2 feladatból áll.

Az *első feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg létrehozása. A vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 40-50 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail, naplóbejegyzés, üzenet, emlékeztető).

A *második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat*: rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál, vagy egy műrészletet elemez adott szempontok szerint vagy képsorokat vet össze egy 200-300 szó terjedelmű szöveg megírásával. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A nyelvtani, lexikai, helyesírási hibákkal szemben magasabb a toleranciahatár, mint emelt szinten.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik.

Szóbeli vizsga

Beszéd-készség, szlovén nemzetiségi tartalom

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait szlovén nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszéd-készség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,

- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok szlovén nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a szlovén nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

A szóbeli vizsgarész tételeit a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján a vizsgáztató tanár állítja össze. A tételsor 15 tételből áll.

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő: 10 perc. A szóbeli vizsga 15 perc időtartamú.

A vizsga rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a szlovén nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

A tétel 2 feladatból áll.

Az *első feladatban* a vizsgázónak egy, a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie (ld. Kommunikációs helyzetek és szándékok, Témakörök), amelyben partnere a vizsgáztató. A feladat tehát az, hogy a vizsgázó a beszélgetésben interaktívan vegyen részt, megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzó kérdésekre megfelelő válaszokat adjon.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a szlovén nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát (ld. Témakörök, Nyelvtani ismeretek, szerkezetek) kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt Szerzők kötetének, műveinek használata megengedett, amelyekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Értékelés

Az értékelés egyéni értékelőlapon a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik.

Az értékelés négy kritériumon (Kommunikációs hatás: *a)* milyen mértékben tudja gondolatait önállóan kifejezni, *b)* beszédstílus mennyire folyékony, *c)* megnyilvánulásai mennyire relevánsak a feladatmegoldás szempontjából; Nyelvtan és koherencia; Szókincs; Hangképzés, hangsúly, intonáció) alapul. A kommunikációs hatásra 12, a további három kritériumra (Nyelvtan és koherencia, Szókincs, Hangképzés, hangsúly, intonáció) 7-7 pont adható. A két feladat együtt kerül értékelésre.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	15 perc szünet			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédképesség	20	20	30
Összesen		-	100	150

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának B2-C1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy a B2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarészek feladatai, valamint ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarészek megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvu szótár, valamint a szlovén nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 10%-át teljesítse (a 10% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A feladatlapok feladat-meghatározásai szlovén nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgarészben a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,

- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

Az olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. étlap, menürend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenhet meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása,
- a cím és a szöveg egészének viszonya,
- a szöveg egészének jelentése,
- a szöveg szerkezete, a felépítés által közvetített jelentés,
- vázlat készítése,
- a szöveg rövid összefoglalása.

A feladatsor feladattípológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 1-3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1000-1200 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
 - a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.
- A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek

- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztáskor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg. Emelt szinten a vizsgázó változatosabb és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),

- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,

- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,

- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 35-40 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Egy feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés).

A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).
- megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,

- egységes egészet alkotnak,

- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,

- akusztikai minősége kifogástalan,

- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,

- kiválasztáskor a *Témakörök* című rész az irányadó,

- tematikusan megfelelnek ezen korosztály életpasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,
- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Emelt szinten olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Emelt szinten a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázó 2-3 szöveget hallgat meg, amelyek együttes terjedelme 8-10 perc. A teszt 2-3 feladatot, 25-30 itemet tartalmaz.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amit a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgapontokká való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát szlovén nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzethez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejteni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.
- érvelés nyelvi, irodalmi, kulturális kérdésekről (a feladat tartalmaz egy szövegrészletet),
- két szöveg adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a kiemelt szempontokat (tematikus, stílusbeli).

A szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A vizsgázó emelt szinten az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy a vizsgázó emelt szinten részletesen, választékos szókinccsel és igényesebb nyelvi szerkezeteket használva ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajta, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra a megadott irányító szempontok alapján.

A vizsga 2 feladtból áll.

Az *első feladatban* a vizsgázó informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 80-100 szó terjedelmű szöveg megírásával.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A kiválasztott témáról a megadott irányító szempontok alapján a vizsgázónak körülbelül 300-350 szó terjedelmű szöveget kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

Értékelés

Általános kritériumok:

- a tartalmi kifejtés kritériumai: a téma megértése, nyelvi és irodalmi műveltség, kultúrtörténeti asszociációk, személyes állásfoglalás, világismeret, lényegkiemelés,
- a szöveg megszerkesztettségének kritériumai: a kért műfajnak való megfelelés, tagolás, szerkezeti arányosság, a terjedelem megtartása,
- a szöveg nyelvi minőségének kritériumai: a köznyelvi norma biztos ismerete: nyelvtan, szókinccs, helyesírás, szabatos előadásmód, olvasható kézírás, rendezett íráskép.

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Beszédképesség, szlovén nemzetiségi tartalom

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait szlovén nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.
- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejteni,
- olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,
- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok szlovén nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a szlovén nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

A szóbeli vizsgarészhez a tételek a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján központilag készülnek. A tételsor 20 tételből áll. A tételsor a szlovén nemzetiség irodalmát, kultúráját, nyelvét dolgozza fel a *Témakörök* és a *Nyelvtani ismeretek, szerkezetek*, című fejezetek alapján.

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő 10 perc. A szóbeli vizsgarész 20 perc időtartamú.

A vizsgarész rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a szlovén nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

Az *első feladatban* a vizsgázó egy vagy több szlovén nyelven íródott - a Témakörök c. rész tartalmához kapcsolódó - idézetet értelmez és fejt ki véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a szlovén nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg. A vizsgáztató előre meghatározott, további véleménynyilvánításra ösztönző kérdéseket tehet fel.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt Szerzők köteteinek, műveinek használata megengedett, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

Emelt szinten a vizsgázó az adott témáról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az a jellemző, hogy a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát. A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok szlovén nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a szlovén nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

Értékelés

Általános értékelési kritériumok:

- tartalom: témataartás, nyelvi, irodalmi, kulturális tájékozottság, problémaérzékenység,
- előadásmód: a témának megfelelő világos felépítés, lényegkiemelés,
- nyelvi megformáltság.

Az értékelés központilag kidolgozott egyéni értékelőlapon történik. Az értékelési útmutató tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását.

PODROBNE ZAHTEVE IN OPIS MATURITETNEGA IZPITA SLOVENSKI JEZIK

(Slovenski jezik kot učni predmet)

II. OPIS IZPITA

Deli izpita

Srednja raven		Višja raven	
Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
180 minut	15 minut	240 minut	20 minut
117 točk	33 točk	120 točk	30 točk

Dovoljeni pripomočki na izpitu

	Srednja raven		Višja raven	
	Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
Kandidat zagotavlja	Slovenski pravopis ter dvojezični slovar (samo za IV. del)	NI	Slovenski pravopis ter dvojezični slovar (samo za IV. del)	NI
Ustanova, kjer deluje izpitna komisija zagotavlja	CD player za III. del	Zbirka književnih besedil, zvezek	CD player za III. del	Zbirka književnih besedil, zvezek

Za javnost

	Srednja raven		Višja raven	
	Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
Gradivo	NI	NI	NI	naslovi vprašanj
Kdaj?	NI	NI	NI	po pravnih pravilih

IZPIT SREDNJE RAVNI

Pisni izpit traja 180 minut, ustni izpit 15 minut.

Naslednja tabela predstavlja izpitne enote v svojem zaporedju ter trajanje posameznih izpitnih enot in okvirni delež pri ocenjevanju.

		Čas trajanja (minut)	Delež pri oceni (%)	Točke
Pisni del izpita	Bralno razumevanje	60	22	33
	Slovnična pravilnost	30	12	18
<i>15 minut odmora</i>				
	Slušno razumevanje	30	22	33
	Pisno izražanje	60	22	33
Ustni del izpita	Govorno izražanje	15	22	33
Skupaj:		-	100	150

Izpit na srednji ravni obsega dve jezikovni ravni: raven A2-B1 Sveta Evrope. V interesu vrednotenja različnih ravni sposobnosti in znanja se pri nalogah pisnega izpita uveljavlja načelo postopnosti. Centralne naloge so sestavljene tako, da lahko izpit opravijo tudi učenci na ravni A2.

Pisni izpit

Splošna pravila

Naloge sestavnih delov izpita, Razumevanje bralnega besedila (I. delovni list), Jezikovna pravilnost (II. delovni list), Razumevanje slišane besedila (III. delovni list) in Pisno izražanje (IV. delovni list) in navodila za popravljanje in ocenjevanje le-teh se pripravijo centralno.

Pri reševanju nalog sestavnih delov izpita Razumevanje bralnega besedila, Jezikovna pravilnost in Razumevanje slišane besedila uporaba pripomočkov ni dovoljena, pri reševanju delovnega lista Pisno izražanje se lahko uporablja dvojezični slovar in slovenski pravopis, ki jih zagotovi kandidat.

Ocenjevanje

- Ocena posameznih izpitnih entot je neodvisna druga od druge.
- V vsakem izpitnem delu ocenjujemo le vrednotene sposobnosti.
- Predpogoj za uspešno opravljeni izpit je, da kandidat v pisnem in ustnem delu izpita doseže vsaj 10% možnih točk (10% ni spodnja meja zadostne ocene).
- Navodila za naloge sestavnih delov so pisana v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost, potrebna pri reševanju nalog.

Vsebinske in oblikovne značilnosti delovnih listov pisnega dela

Bralno razumevanje

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali je kandidat sposoben samostojno prebrati besedilo iz vsakdanjega življenja, avtentično besedilo različnega tipa in razumeti do globine, ki odgovarja dejanskemu cilju branja.

Razlikujemo več ravni bralnega razumevanja (npr. globalno, selektivno in podrobno razumevanje). Na izpitu je mogoče ovrednotiti več ravni bralnega razumevanja. Kandidat mora med reševanjem izpitnih nalog znati uporabljati tudi strategije razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben

- razumeti bistvo besedila,
 - razumeti in spremljati miselni tok besedila,
 - razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina),
 - ločiti pomembne in nepomembne informacije,
 - ob določenem stališču razumeti argumente in protiargumente,
 - za določeni cilj razumevanja najti potrebno podatkovno informacijo,
 - besedilo razumeti do podrobnosti, ki odgovarja komunikacijski funkciji besedila,
 - uporabljati različne strategije branja (npr. sklepati o pomenu neznanih besed),
 - ločiti informacijo, ki je bila sporočena kot dejstvo, od mnenja.
- Prebrana besedila
- so avtentična besedila (tudi skrajšana), ki so bila sestavljena z namenom pravega sporočila,
 - tvorijo enotno celoto,
 - so jasne strukture tako vsebinsko kot jezikovno,
 - pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
 - tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
 - za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
 - zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:

- funkcionalna besedila (npr. jedilni list, vozni red, televizijski program, program kina, programi, navodilo za uporabo, obrazec, katalog, vozovnica),
- informativna-instruktivna besedila (npr. beležka, sporočilo, poziv, oglas, plakat, posvetilo v knjigi),
- zasebno pismo, uradno pismo,

- časopisni članki (npr. časopisna vest, poročilo, reportaža),
- poljudnoznanstvena besedila iz splošno znanih tematskih krogov,
- literarna besedila (npr. odlomek iz romana, odlomek iz drame, novela, pesem, pravljica)

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- izbira odgovora,
- pravilna/nepravilna trditev,
- povezovanje (naslov in besedilo, vprašanje in odgovor, oseba in izjava itn.),
- postavljanje slik, dogodkov v vrstni red na podlagi besedila,
- določitev mesta povedi v odstavku, ki je bil izvzet iz besedila,
- postavitve delov besedila v pravilno zaporedje,
- dopolnjevanje stavka na podlagi besedila,
- odprta vprašanja s kratkimi odgovori,
- priprava sheme.

Test je tipološko nevezane strukture, torej v njem je lahko kateri koli tip naloge.

Kandidat mora rešiti 3 naloge, obseg besedil, ki se uporabijo za naloge znaša 500-600 besed. Serija nalog je sestavljena iz 25-30 vprašanj/itemov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popraviljanje in ocenjevanje. Če je pravih več možnih odgovorov, navodila za popraviljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravi odgovor vsebovati.

Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Slovnična pravilnost

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali kandidat razpolaga z leksikalnimi, slovničnimi, semantičnimi in pragmatičnimi znanji, ki ga usposobijo za samostojno komunikacijo.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben

- iz osnovnih slovničnih struktur in leksikalnih elementov tvoriti povedi (spoznanje, dopolnitev, postavitve),
- osnovne slovnične in leksikalne strukture jezikovno pravilno uporabiti v enostavnem besedilu.

Uporabljena besedila in besedilni odlomki

- so avtentična ali pa v manjši meri adaptirana besedila,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- te naloge so lažje kot naloge, ki merijo bralno razumevanje,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- dopolnjevanje povedi ali besedil z izbiro odgovora (od štirih možnih odgovorov je potrebno izbrati en pravi odgovor),
- identifikacija dela povedi, ki je bil izvzet iz besedila, s pomočjo sredstev besedilne kohezije,
- dopolnjevanja pomanjkljivega besedila samostojno ali pa s pomočjo vnaprej določenega besedišča,
- vstavljanje pravih oblik besed v besedilo.

Test je tipološko nevezane strukture, v njem je lahko kateri koli naštet tip naloge.

Serija nalog je sestavljena iz 3-4 nalog, skupaj iz 30 itemov. Obseg besedil, ki se uporabijo za naloge, znaša 300-350 besed.

Naloge temeljijo na besedilih. Ena naloga temelji na stavkih, z njo pa je mogoče pridobiti okrog 15% vseh točk.

Ena naloga lahko obravnava tudi več jezikovnih elementov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popraviljanje in ocenjevanje, ki vsebuje vse možne odgovore.

Slušno razumevanje

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat zmožen razumeti govor v materinem jeziku, ki se ne razlikuje ali pa le v majhni meri od jezikovne rabe na določenem jezikovnem območju.

Izpit vrednoti naslednje ravni razumevanja besedila: globalno razumevanje osnovnih komunikacijskih namenov (globalno razumevanje), filtriranje informacij iz besedila po določenih vidikih (selektivno razumevanje). Izpit ne vrednoti razumevanje besedila do podrobnosti.

Kandidat mora pri reševanju izpitnih nalog uporabljati tudi strategije, ki odgovarjajo ciljem razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben

- razumeti bistvo besedila,
- razumeti in spremljati miselni tok besedila,
- razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina, razlog),
- razumeti podatkovne informacije, ki so potrebne za cilj razumevanja,
- uporabljati razne strategije razumevanja (npr. iz besedila sklepati pomen neznanih besed).

Uporabljena besedila

- so avtentična ali v majhni meri adaptirana besedila, ki so bila sestavljena s pravim ustnim sporočevalnim namenom,

- tvorijo celoto,
- njihova dolžina in vsebina ne obremenjuje kandidatov spomin,
- njihova akustika je odlična,
- posredujejo jih govorniki materinega jezika, v normalnem tempu govora,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:

- najave, sporočila splošnega interesa (npr. na kolodvoru, letališču, nakupovalnem centru),
- posneta telefonska besedila (npr. telefonski odzivnik, informacije: informacije o cestah, obratovalnem času, vozni red),
- navodila (npr. na cesti, letališču, kolodvoru),
- medijska sporočila (npr. vremenska napoved, oglasi, programi, kratka vest),
- pogovori, telefonski pogovori,
- reportaže, intervjuji,
- poročila,
- poljudnoznanstvena besedila o temah javnega interesa,
- leposlovna besedila: npr. kratki prozni odlomki, pesmi (recitacije), uglasbene pesmi.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- izbira odgovora,
- resnična/neresnična trditev,
- povezovanje (npr. oseba in izjava, izbira slik k besedilu),
- ugotavljanje zaporedja dogodkov,
- izpolnjevanje obrazcev, tiskovin,
- izpolnjevanje tabel,
- dopolnjevanje pomanjkljivega stavka,
- odprta vprašanja, ki zahtevajo kratek odgovor.

Test je po tipologiji nalog nevezane strukture, torej v njem je možen kateri koli tip naloge.

Test vsebuje 2-4 naloge. Obseg besedil, ki se uporabijo za naloge je 5-7 minut. Serija nalog je sestavljena iz 20-25 itemov.

Kandidat besedila poslušša dvakrat.

Zvočni posnetek vsebuje navodilo, dvakrat posneto besedilo in tudi potrebne odmore za branje in reševanje nalog. Posnete naloge se dobesedno ujemajo z nalogami na izpitni poli.

Potrebna sredstva pri reševanju nalog : CD player, ki ga zagotovi ustanova, pri kateri deluje izpitna komisija.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popraviljanje in ocenjevanje. Če je pravih več možnih odgovorov, navodila za popraviljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravi odgovor vsebovati.

Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Pisno izražanje

Namen izpita je ovrednotiti pisno izražanje kandidata v slovenskem jeziku, oziroma reševanje pisnih nalog za uresničevanje različnih komunikacijskih namenov.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben

- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določene komunikacijske namene (glej del z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni*),

- pisati različne zvrsti besedila povezane s temami določenimi v delu *Tematski sklopi*,

- sestaviti koherentna besedila (sklicevanje vnaprej in nazaj, z osnovnimi sopomenkami in vezniki),

- svojo misel urediti logično po pravilih določene zvrsti besedila ter svoje pisno delo primerno zgraditi in razčleniti,

- izbrati stil in ton, ki odgovarjata zvrsti besedila, sporočevalnemu namenu in odnosu do naslovnika,

- sestaviti pisno delo, ki odgovarja oblikovnim značilnostim določene zvrsti besedila,

- se izraziti tako, da morebitne jezikovne, besedne nepravilnosti ne ovirajo razumevanja.

Kandidat mora sestaviti besedila, ki

- so nastala z resničnim komunikacijskim namenom,

- so jasna, razumljiva bralcu in primerna za doseganje komunikacijskega cilja,

- imajo vnaprej določeno zvrst besedila,

- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,

- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.

Na izpitu je potrebno sestaviti naslednje zvrsti besedila:

- sporočilo, opomnik,

- kratko osebno sporočilo,

- zapis v dnevnik,

- čestitka,

- vabilo,

- zasebno ali uradno pismo,

- analiza nekega dela: proznega, dramskega odlomka, lirске stvaritve iz določenega vidika,

- opis in primerjava slik, serije slik.

Značilnosti nalog in serije nalog

Naloge so zgrajene na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni ter Tematski sklopi*.

Ob vrednotenju pisnega izražanja ustvarimo resnično komunikacijsko situacijo, torej določimo situacijo, v kateri bo pisni izdelek nastal, primerno besedilno zvrst ter določimo namen, temo, naslovnika pisnega izdelka in značaj odnosa med piscem in bralcem besedila. Vse to določi stil in ton besedila.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- ustvarjanje besedila v določenem položaju in na podlagi določenih vidikov,

- ustvarjanje besedila s pomočjo verbalnih pripomočkov (npr. osebni zapiski, sporočila, pisma, članki, pozivi, oglasi, letaki, prozni in dramski odlomki, pesmi, itn.) in/ali odziv na njih,

- ustvarjanje besedila s pomočjo vizualnih pripomočkov (npr. slike, kipi, zgradbe, ljudske noše, fotografije, serije slik, grafi, tabele, itn.).

Navodila določajo podtočke teme, verbalni in vizualni pripomočki pa nudijo miselno in/ali jezikovno pomoč pri izdelavi določene teme.

Izpit sestoji iz dveh nalog.

Prva naloga je krajše, transakcijsko in interakcijsko besedilo. Kandidat se odzove na verbalne in/ali vizualne pripomočke in ustvari besedilo iz 40-50 besed (npr. čestitka, e-mail, zapis v dnevnik, sporočilo, opomnik).

Pri drugi nalogi kandidat lahko izbira med dvema temama: se odzove na kratko pismo, oglas ali podobno informativno besedilo ali pa analizira krajše literarne delo iz določenega vidika, ali pa primerja serijo slik v besedilu, ki vsebuje 200-300 besed. Kandidat mora v besedilu razpravljati o petih določenih vidikih. Zaporedje izdelave posameznih vidikov je poljubno.

Kar se tiče slovničnih, leksikalnih in pravopisnih napak je meja tolerance večja kot na višji ravni.

Ocenjevanje

Ocenjevanje poteka na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje.

Ustni izpit

Govorna sposobnost, slovenske narodnostne vsebine

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat sposoben svoje misli izraziti v slovenskem jeziku na ravni, ki je določena v maturitetnih tahtevah in se pogovarjati primerno resničnim komunikacijskim namenom.

Izpit vrednoti v kolikšni in kakšni meri je kandidat sposoben izvesti ustne tranzakcije in interakcije, katerih del so tako receptivne kot tudi produktivne (govorno razumevanje, govorna sposobnost) sposobnosti. Kandidat mora znati temo samostojno razviti in interaktivno sodelovati v razgovoru.

Vsebinske in oblikovne značilnosti vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben

- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določeni komunikacijski namen (glej del *Komunikacijske situacije in nameni*),
- sodelovati v pogovorih o določenih temah (književnost, kultura, jezik) (glej del *Tematski sklopi*),
- svojo misel izraziti razumljivo in povezano,
- tako govoriti, da izgovor, intonacija, tempo govora ne ovirajo razumevanje,
- uporabljati enostavne komunikacijske strategije,
- v svojem govoru uporabiti osnovna pravila vljudnosti ciljnega jezika in primeren slog,
- se tako izraziti, da morebitne slovnične in leksikalne nepravilnosti ne ovirajo razumevanje.

Značilnosti nalog in vprašanj

Situacije in vloge izpitnih nalog temeljijo na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni*, *Tematski sklopi*, ter *Jezikovne ravnine, strukture*.

Naloge tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti, za njihovo reševanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.

Navodilo za nalogo jasno določa položaj in kandidatovo vlogo.

Na izpitnem razgovoru aktivno vlogo igra izpraševanec.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- igranje vlog,
- samostojna predstavitev tem s pomočjo verbalnih in/ali vizualnih pripomočkov.

Navodila za nalogo in verbalni materiali so v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost izpitnih enot, ki vrednotijo receptivne sposobnosti. Vizualni pripomočki predstavljajo kulturo določene narodnosti.

Vprašanja za ustni del izpita sestavi profesor spraševalec na podlagi Podrobnih maturitetnih izpitnih zahtev. Seznam vprašanj sestoji iz 15 vprašanj.

Vprašanje potegne kandidat, čas za pripravo je 10 minut. Ustni izpit traja 15 minut.

Izpit se začne s *kratkim uvodnim razgovorom*. Namen teh vprašanj je, da se kandidat stimulira na uporabo slovenskega jezika. V tem delu povedano se ne šteje v izpitni rezultat.

Vprašanje sestoji iz dveh nalog.

V prvi nalogi mora kandidat sodelovati v vsakdanjem položaju (glej *Komunikacijske situacije in nameni, Tematski sklopi*), v katerem sodeluje izpraševalec. Naloga je torej ta, da kandidat interaktivno sodeluje v razgovoru, postavi primerna vprašanja, oziroma primerno odgovori na postavljena vprašanja.

V drugi nalogi mora kandidat podrobno in povezano predstaviti eno literarno ali jezikovno temo ali pa temo povezano z kulturo slovenske narodnosti (glej *Komunikacijske situacije in nameni, Tematski sklopi*) na podlagi določenih vidikov. Kot pripomoček se lahko uporabi slika, fotografija, zemljevid ali pa kratko pisano besedilo.

Pri pripravi uporaba slovarja ni dovoljena, vendar uporaba zbirke literarnih del, ter knjig avtorjev, ki so navedeni v *Zahtevah*, je dovoljena, za kar poskrbi ustanova, kjer deluje izpitna komisija.

Ocenjevanje

Ocenjevanje poteka na posameznem ocenjevalnem listu na podlagi centralno sestavljenih ocenjevalnih navodil.

Ocenjevanje temelji na štirih kriterijih (Komunikacijski učinek: *a*) v kolikšni meri je sposoben samostojno izraziti svoje misli, *b*) v kolikšni meri govori tekoče, *c*) v kolikšni meri so relevantne njegove rešitve glede reševanja naloge; Slovnica in koherenca; Besedni zaklad; Izgovor, naglas, intonacija).

Komunikacijski učinek se lahko oceni z maksimalno 12 točkami, ostali kriteriji (Slovnica in koherenca, Besedni zaklad in Izgovor, naglas, intonacija) pa z maksimalno 7 točkami. Nalogi sta ocenjeni skupaj.

IZPIT VIŠJE RAVNI

Pisni izpit traja 240 minut, ustni izpit pa 20 minut.

V spodaj navedeni tabeli so predstavljene izpitne enote v zaporedju izvedbe ter čas posameznih izpitnih enot in približni delež v oceni.

		Čas trajanja (minut)	Delež v oceni (%)	Točke
Pisni del izpita	Bralno razumevanje	70	20	30
	Slovnicična pravilnost	50	20	30
15 minut odmora				
	Slušno razumevanje	30	20	30
	Pisno izražanje	90	20	30
Ustni del izpita	Govorna sposobnost	20	20	30
Skupaj:		-	100	150

Pisni izpit

Splošna pravila

Izpit na višji stopnji vsebuje dve jezikovni ravni: lestvici B2-C1 Sveta Evrope. V interesu vrednotenja različnih sposobnosti in ravni znanj v seriji nalog velja načelo postopnosti. Serije nalog so sestavljene tako, da jih lahko opravijo tudi učenci na ravni B2.

Naloge izpitnih enot Razumevanje bralnega besedila (I. delovni list), Jezikovna pravilnost (II. delovni list), Razumevanje slišane besedila (III delovni list) in Pisno izražanje (IV. delovni list), in navodila za popravljanje in ocenjevanje le-teh se pripravijo centralno.

Pri reševanju nalog izpitnih enot Razumevanje bralnega besedila, Jezikovna pravilnost in Razumevanje slišane besedila uporaba pripomočkov ni dovoljena, pri reševanju delovnega lista Pisno izražanje se lahko uporablja dvojezični slovar in slovenski pravopis, ki jih zagotovi kandidat.

Ocenjevanje

- Ocena posameznih izpitnih enot je neodvisna druga od druge.
- V vsakem izpitnem delu ocenjujemo le ciljno vrednotene sposobnosti.
- Predpogoj za uspešno opravljeni izpit je, da kandidat v vseh petih izpitnih enotah doseže vsaj 10% možnih točk (10% ni spodnja meja zadostne ocene).
- Navodila za nalogo so pisana v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost, potrebna pri reševanju nalog.

Vsebinske in oblikovne značilnosti delovnih listov pisnega dela

Bralno razumevanje

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali je kandidat sposoben samostojno prebrati besedilo iz vsakdanjega življenja, avtentično besedilo različnega tipa in razumeti do globine, ki odgovarja dejanskemu cilju branja.

Razlikujemo več ravni bralnega razumevanja (npr. globalno, selektivno in podrobno razumevanje). Na izpitu je mogoče ovrednotiti več ravni bralnega razumevanja. Kandidat mora med reševanjem izpitnih nalog znati uporabljati tudi strategije razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben

- razumeti bistvo besedila,
- razumeti in spremljati miselni tok besedila,
- razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina),
- ločiti pomembne in nepomembne informacije,
- ob določenem stališču razumeti argumente in protiargumente,
- za določeni cilj razumevanja najti potrebno podatkovno informacijo,
- besedilo razumeti do podrobnosti, ki odgovarja komunikacijski funkciji besedila,
- uporabljati različne strategije branja (npr. sklepati o pomenu neznanih besed),
- ločiti informacijo, ki je bila sporočena kot dejstvo, od mnenja.

Prebrana besedila

- so avtentična besedila (tudi skrajšana), ki so bila sestavljena z namenom pravega sporočila,
- tvorijo enotno celoto,
- so jasne strukture tako vsebinsko kot jezikovno,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:

- funkcionalna besedila (npr. jedilni list, vozni red, televizijski program, program kina, programi, navodilo za uporabo, obrazec, katalog, vozovnica),
- informativna-instruktivna besedila (npr. beležka, sporočilo, poziv, oglas, plakat, posvetilo v knjigi),
- zasebno pismo, uradno pismo,
- časopisni članki (npr. časopisna vest, poročilo, reportaža),
- poljudnoznanstvena besedila iz splošno znanih tematskih krogov,
- literarna besedila (npr. odlomek iz romana, odlomek iz drame, novela, pesem, pravljica)

Razlika med dvema ravnema je v načinu pristopa k določeni temi, v obsegu, vsebinski in jezikovni kompleksnosti besedil ter v različni težavnosti nalog.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- izbira odgovora,
- razporeditev slik, dogodkov po vrstnem redu na podlagi besedila,
- identifikacija dejstev, podatkov, ugotovitev, argumentov, stališč itn., ki se nahajajo neposredno v besedilu,
- razmerje naslova in celotnega besedila,
- pomen celotnega besedila,
- struktura besedila, pomen, ki ga posreduje zgradba besedila,
- priprava skice,
- kratek povzetek besedila.

Test je tipološko nevezane strukture, torej v njem je možen kateri koli tip naloge.

Kandidat mora rešiti 1-3 naloge, obseg besedila, ki se uporabi za naloge, znaša 1000-1200 besed. Serija nalog je sestavljena iz 25-30 itemov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje. Če je pravih več možnih odgovorov, navodila za popravljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravih odgovor vsebovati.

Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Slovnična pravilnost

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali kandidat razpolaga z leksikalnimi, slovničnimi, semantičnimi in pragmatičnimi znanji, ki ga usposobijo za samostojno komunikacijo.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben

- različne slovnične štrukture in leksikalne elemente vgraditi v povedi (spoznanje, dopolnitev, postavitev),
- jezikovno pravilno uporabiti osnovne slovnične in leksikalne štrukture tudi v kompleksnem besedilu.

Uporabljena besedila, besedilni odlomki

- so avtentična ali pa v manjši meri adaptirana besedila,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- te naloge so lažje kot naloge, ki merijo bralno razumevanje,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Razlika med ravnema je v kompleksnosti slovničnih in leksikalnih struktur in različni težavnostni stopnji nalog. Kandidat je na višji ravni sposoben prepoznati in pravilno uporabljati raznolike in kompleksnejše slovnične in leksikalne strukture.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- dopolnjevanje povedi ali besedil z izbiro odgovora (od štirih možnih odgovorov je potrebno izbrati en pravih odgovor),
- identifikacija dela povedi, ki je bil izvzet iz besedila, s pomočjo sredstev besedilne kohezije,
- dopolnjevanja pomanjkljivega besedila samostojno ali pa s pomočjo vnaprej določenega besedišča,
- vstavljanje pravih oblik besed v besedilo.

Test je tipološko nevezane strukture, v njem je možen kateri koli naštetih tip naloge.

Serijska naloga je sestavljena iz 4-5 nalog, iz 35-40 itemov, obseg besedila, ki se uporabi za naloge, znaša 500-600 besed.

Vse naloge temeljijo na besedilih.

Ena naloga lahko obravnava tudi več jezikovnih elementov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebuje vse možne odgovore.

Slušno razumevanje

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat zmožen razumeti govor v materinem jeziku, ki se ne razlikuje ali pa le v majhni meri od jezikovne rabe na določenem jezikovnem območju.

Izpit vrednoti naslednje ravni razumevanja besedila: globalno razumevanje osnovnih komunikacijskih namenov (globalno razumevanje), filtriranje informacij iz besedila po določenih vidikih (selektivno razumevanje). Izpit ne vrednoti razumevanje besedila do podrobnosti.

Kandidat mora pri reševanju izpitnih nalog uporabljati tudi strategije, ki odgovarjajo ciljem razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben

- razumeti bistvo besedila,

- razumeti in spremljati miselni tok besedila,
- razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina, razlog),
- razumeti podatkovne informacije, ki so potrebne za cilj razumevanja,
- uporabljati razne strategije razumevanja (npr. iz besedila sklepati pomen neznanih besed),
- ob določenem stališču razumeti argumente za in proti,
- spoznati ton besedila in sklepati na odnos med govorcema.

Uporabljena besedila

- so avtentična ali v majhni meri adaptirana besedila, ki so bila sestavljena s pravim ustnim sporočevalnim namenom,

- tvorijo celoto,
- njihova dolžina in vsebina ne obremenjuje kandidatov spomin,
- njihova akustika je odlična,
- posredujejo jih govorniki materinega jezika, v normalnem tempu govora,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:

- najave, sporočila splošnega interesa (npr. na kolodvoru, letališču, nakupovalnem centru),
- posneta telefonska besedila (npr. telefonski odzivnik, informacije: informacije o cestah, obratovalnem času, vozni red),
- navodila (npr. na cesti, letališču, kolodvoru),
- medijska sporočila (npr. vremenska napoved, oglasi, programi, kratka vest),
- pogovori, telefonski pogovori,
- reportaže, intervjuji,
- poročila,
- poljudnoznanstvena besedila o temah javnega interesa,
- leposlovna besedila: npr. kratki prozni odlomki, pesmi (recitacije), uglasbene pesmi.

Razlika med ravnema je v pristopu k določeni temi, v obsegu besedil, v kompleksnosti slovničnih in leksikalnih struktur in različni težavnostni stopnji nalog.

Na težavnostno stopnjo besedila lahko vplivajo tudi dejavniki kot npr. tempo govora, število govorcev, izgovor, hrup iz ozadja.

Na višji ravni se lahko pojavijo tudi besedila, ki se določeni temi približajo na ravni posploševanja in vsebujejo tudi niansirana sporočila, mnenja in proti mnenja.

Na višji ravni se lahko pojavijo tudi kompleksnejše, izbrane oblike knjižnega jezika.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- izbira odgovora,
- resnična/neresnična trditev,
- povezovanje (npr. oseba in izjava, izbira slik k besedilu),
- ugotavljanje zaporedja dogodkov,
- izpolnjevanje obrazcev, tiskovin,
- izpolnjevanje tabel,
- dopolnjevanje pomanjkljivega stavka,
- odprta vprašanja, ki zahtevajo kratek odgovor.

Test je po tipologiji nalog nevezane štruktore, torej v njem je možen kateri koli tip naloge.

Kandidat posluša 2-3 besedila, katerih obseg je 8-10 minut. Test vsebuje 2-3 naloge, 25-30 itemov.

Kandidat besedila posluša dvakrat.

Zvočni posnetek vsebuje navodilo, dvakrat posneto besedilo in tudi potrebne odmore za branje in reševanje nalog. Posnete naloge se dobesedno ujemajo z nalogami na izpitnih polah.

Potrebna sredstva pri reševanju nalog : CD player, ki ga zagotovi ustanova, pri kateri deluje izpitna komisija.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje. Če je pravih več možnih odgovorov, navodila za popravljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravi odgovor vsebovati.

Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Pisno izražanje

Namen izpitne enote je ovrednotiti pisno izražanje kandidata v slovenskem jeziku, oziroma reševanje pisnih nalog za uresničevanje različnih komunikacijskih namenov.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben

- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določene komunikacijske namene (glej del z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni*),
- pisati različne zvrsti besedila povezane s temami določenimi v delu Tematski sklopi,
- sestaviti koherentna besedila (sklicevanje vnaprej in nazaj, z osnovnimi sopomenkami in vezniki),
- svojo misel urediti logično po pravilih določene zvrsti besedila ter svoje pisno delo primerno zgraditi in razčleniti,
- izbrati stil in ton, ki odgovarjata zvrsti besedila, sporočevalnemu namenu in odnosu do naslovnika,
- sestaviti pisno delo, ki odgovarja oblikovnim značilnostim določene zvrsti besedila,
- se izraziti tako, da morebitne jezikovne, besedne nepravilnosti ne ovirajo razumevanja,
- svoje misli jezikovno pravilno izraziti,
- svoja stališča, argumente dosledno, kompleksno, niansirano izraziti.

Kandidat mora sestaviti besedila, ki

- so nastala z resničnim komunikacijskim namenom,
 - so jasna, razumljiva bralcu in primerna za doseganje komunikacijskega cilja,
 - imajo vnaprej določeno zvrst besedila,
 - tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
 - za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.
- Na izpitu je potrebno sestaviti naslednje zvrsti besedila:
- sporočilo, opomnik,
 - kratko osebno sporočilo,
 - zapis v dnevnik,
 - čestitka,
 - vabilo,
 - zasebno ali uradno pismo,
 - analiza nekega dela: proznega, dramskega odlomka, lirske stvaritve iz določenega vidika,
 - opis in primerjava slik, serije slik,
 - utemeljiti vprašanja iz jezika, književnosti in kulture (naloga vsebuje odlomek besedila),
 - primerjava dveh besedil na podlagi določenih vidikov. Naloga določa pomembnejše vidike (tematske, stilistične). Med besedili so lahko tudi odlomki iz sodobne književnosti.

Razlika med ravnema je v pristopu k posameznim temam, obsegu sestavljenih besedil in značilnostih jezikovnega oblikovanja.

Na višji ravni je kandidat sposoben določeno temo predstaviti, splošno in jo obravnavati tudi kot celosten problem.

Za jezikovno oblikovanje je značilno, da kandidat na višji ravni piše o temi obširneje, z izbranim besednim zakladom in uporablja zahtevnejše jezikovne strukture.

Značilnosti nalog in serije nalog

Naloge temeljijo na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni* ter *Tematski sklopi*.

Ob vrednotenju pisnega izražanja ustvarimo resnično komunikacijsko situacijo, torej določimo situacijo, v kateri bo pisni izdelek nastal, primerno besedilno zvrst ter določimo namen, temo, naslovnika pisnega izdelka in značaj odnosa med piscem in bralcem besedila. Vse to določi stil in ton besedila.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- kandidat se pisno odzove na določene verbalne in/ali vizualne pripomočke s pomočjo določenih navodil.

Izpit sestoji iz dveh nalog.

Kandidat se v *prvi nalogi* pisno odzove na informativno besedilo in sicer v besedilu, ki obsega 80-100 besed.

Pri *drugi nalogi* lahko kandidat izbira med dvema temama. O izbrani temi mora kandidat s pomočjo navodil napisati besedilo, ki obsega 300-350 besed in v njem predstaviti tudi lastno mnenje.

Navodila za nalogo, usmeritveni vidiki in pripomočki so pisani v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost izpitnih enot, ki vrednotijo receptivne sposobnosti.

Ocenjevanje

Splošni kriteriji:

- kriteriji vsebinskega dela: razumevanje teme, jezikovna in književna omikanost, kulturnozgodovinske asociacije, osebna stališča, poznavanje svetovnih povezav, poudarek bistva,

- kriteriji strukture besedila: besedilo mora odgovarjati zahtevani zvrsti, členitev, strukturna sorazmernost, primeren obseg,

- kriterij jezikovne pravilnosti: zanesljivo poznavanje knjižne norme: slovnica, besedni zaklad, pravopis, precizno izražanje, čitljiv rokopis, urejena pisna podoba.

Ocenjevanje poteka na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje.

Ustni izpit

Govorna sposobnost, slovenske narodnostne vsebine

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat sposoben svoje misli izraziti v slovenskem jeziku na ravni, ki je določena v maturitetnih tahtevah in se pogovarjati primerno resničnim komunikacijskim namenom.

Izpit vrednoti v kolikšni in kakšni meri je kandidat sposoben izvesti ustne tranzakcije in interakcije, katerih del so tako receptivne kot tudi produktivne (govorno razumevanje, govorna sposobnost) sposobnosti. Kandidat mora znati temo samostojno razviti in interaktivno sodelovati v razgovoru.

Vsebinske in oblikovne značilnosti vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben

- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določeni komunikacijski namen (glej del *Komunikacijske situacije in nameni*),

- sodelovati v pogovorih o določenih temah (književnost, kultura, jezik) (glej del *Tematski sklopi*),

- svojo misel izraziti razumljivo in povezano,

- tako govoriti, da izgovor, intonacija, tempo govora ne ovirajo razumevanje,

- uporabljati enostavne komunikacijske strategije,

- v svojem govoru uporabiti osnovna pravila vljudnosti ciljnega jezika in primeren slog,

- se tako izraziti, da morebitne slovnične in leksikalne nepravilnosti ne ovirajo razumevanje,

- niansirano izraziti svoje misli, stališča, argumente izraziti dosledno, tekoče, celostne,

- govoriti razločno, intonirano in v tempu, da bo njegov govor dobro razumljiv,

- uporabljati raznolike komunikacijske strategije,

- svoje misli točno, slovnično pravilno izraziti,

- uporabljati zahtevnejše stavčne strukture, ki odgovarjajo kompleksnejšemu miselnemu toku.

Značilnosti nalog in vprašanj

Situacije in vloge izpitnih nalog temeljijo na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni*, *Tematski sklop*, ter *Jezikovne ravnine, strukture*.

Naloga tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti, za njihovo reševanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.

Navodilo za nalogo jasno določa položaj in kandidatovo vlogo.

Na izpitnem razgovoru aktivno vlogo igra izpraševanec.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- debata (predstavitev in premostitev razlike v mnenju),

- samostojna predstavitev tem s pomočjo verbalnih in/ali vizualnih pripomočkov.

Navodila za nalogo in verbalni materiali so v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost izpitnih enot, ki vrednotijo receptivne sposobnosti. Vizualni pripomočki predstavljajo kulturo slovenske narodnosti.

Za ustni del izpita se vprašanja pripravljajo centralno na podlagi Podrobnih maturitetnih izpitnih zahtev. Seznam vprašanj sestoji iz 20 vprašanj

Vprašanje potegne kandidat, čas za priprave je 10 minut. Ustni izpit traja 20 minut.

Izpitna enota se začne s *kratkim uvodnim razgovorom*. Namen teh vprašanj je, da se kandidat stimulira na uporabo slovenskega jezika. V tem delu povedano se ne šteje v izpitni rezultat.

V *prvi nalogi* kandidat obravnava enega ali več citatov (glej Tematski sklopi) pisanih v slovenskem jeziku in izrazi svoje mnenje, med tem pa se mora odzvati tudi na pripombe izpraševalca, ki spodbuja debato.

V *drugi nalogi* mora kandidat podrobno in povezano predstaviti eno literarno ali jezikovno temo ali pa temo povezano z kulturo slovenske narodnosti na podlagi določenih vidikov. Kot pripomoček se lahko uporabi slika, fotografija, zemljevid ali pa kratko pisano besedilo. Izpraševalec lahko postavi nadaljnja vnaprej določena vprašanja za spodbujanje razprave.

Pri pripravi uporaba slovarja ni dovoljena, vendar uporaba zbirke literarnih del, ter knjig avtorjev, ki so navedeni v Zahtevah, je dovoljena, za kar poskrbi ustanova, kjer deluje izpitna komisija.

Razlika med ravnema je v pristopu k posameznim temam, obsegu sestavljenih besedil in značilnostih jezikovnega oblikovanja.

Na višji ravni je kandidat sposoben določeno temo predstaviti splošno in jo obravnavati tudi kot celosten problem.

Za jezikovno oblikovanje je značilno, da se kandidat na višji ravni izraža o temi obširneje, z izbranim besednim zakladom.

Ocenjevanje

Splošni kriteriji:

- vsebina: govoriti o temi, književna, kulturna razgledanost, dovtetnost do določene teme
- nastop: temi primerna jasna struktura, jasna jezikovna oblika, poudarek bistva
- jezikovna oblikovanost

Ocenjevanje poteka na centralno izdelanem posameznem ocenjevalnem listu. Navodila za ocenjevanje vsebujejo podroben opis ocenjevalnih smernic.